

Náměty SPOV ČR pro anketu „12 problémů českého venkova“ na NKV 2019 v Teplé

I. Voda – sucho

- Výrazně navýšit prostředky pro realizaci územních systémů ekologické stability, budování zařízení k zadržení vody v krajině, protipovodňových a protierozních opatření.
- Zajistit úhradu nákladů Státního pozemkového úřadu při zastupování obcí v odborných investorských funkcích při přípravě a realizaci společných zařízení podle komplexních pozemkových úprav.

II. Život na venkově

- Řešit obnovu center venkovských měst a obcí.
- Analyzovat a řešit plošné pokrytí vysokorychlostním internetem na území působnosti místních akčních skupin nebo na jiné obdobné mikroregionální úrovni.

III. Sociální zemědělství

- Podporovat veřejně prospěšné práce, vytvářející pracovní příležitosti.
- Podporovat vznik sociálních podniků.

IV. Mezinárodní spolupráce (nejen s Německem)

- Zpracovat ve spolupráci s vybranými zeměmi střední Evropy srovnávací studii, zaměřenou na vývoj osídlení, obyvatelstva, rodiny, zaměstnanosti, hrubého domácího produktu, příjmů na hlavu a koupěschopnosti v místních akčních skupinách (mikroregionech), systém státní správy a samosprávy a podíl obcí na rozpočtovém určení daní.
- Uspořádat mezinárodní konferenci o rodině a její roli v obecní pospolitosti.

V. CLLD/Leader – zpět ke kořenům

- Posílit objem prostředků z EU, poskytovaných z jednotlivých operačních programů místním akčním skupinám tak, aby jejich celkový objem činil třetinu z celkového objemu podpory z Evropských fondů s výjimkou Programu rozvoje venkova.
- Podporovat malé a střední podnikání na venkově.

Náměty SPOV ČR pro anketu „12 problémů českého venkova“ na NKV 2019 v Teplé

I. Voda – sucho

Moderátor: Ing. Jindřich Horáček, Ph.D., ředitel Správy CHKO Slavkovský les

I. 1. Výrazně navýšit prostředky pro realizaci územních systémů ekologické stability, budování zařízení k zadržení vody v krajině, protipovodňových a protierozních opatření.

Zavedení termínu „územní systémy ekologické stability“ do zákonných norem (stavební zákon, zákon o pozemkových úpravách) po listopadové revoluci bylo reakcí na narušení zdravé krajiny, související s kolektivizací. Krajina se s tímto narušením ani dosud nevyrovnala.

Územní systémy ekologické stability jsou v porevoluční legislativě vymezovány v územních plánech a schvalovány jako závazné s vysokým stupněm ochrany. V rámci procesu komplexních pozemkových úprav jsou utvářeny nové vlastnické vztahy tak, že pozemky pro tzv. společné zařízení, mezi něž patří nejen územní systémy ekologické stability, ale také pozemky pro budování vodních nádrží a zemědělských komunikací, se zpravidla převádějí do vlastnictví obcí. Takže tam, kde existují schválené pozemkové úpravy, a to je zhruba na pětinu území ČR, kde se tyto úpravy mohou provádět, je možné velmi rychle přistoupit k realizaci těchto společných zařízení i dalších protierozních opatření.

I. 2. Zajistit úhradu nákladů Státního pozemkového úřadu při zastupování obcí v odborných investorských funkcích při přípravě a realizaci společných zařízení podle komplexních pozemkových úprav.

Od vstupu do EU bylo vždy možné realizaci komplexních pozemkových úprav podporovat v rámci Programu rozvoje venkov (OP v gesci MZe). V podstatě za všech minulých vlád nebyla tato podpora nijak výrazná. Ve Spolku pro obnovu venkova ČR jsme byli skoro každý rok svědky toho, jak činnost Státního pozemkového úřadu ohrožuje snížení rozpočtu jak na vlastní činnost (třeba i v jiné souvislosti snižování aparátu, ale se stejně negativními důsledky), tak na realizaci společných zařízení.

Hlavně to však souviselo s nechutí větších zemědělských podniků právně řešit vlastnické vztahy, jejichž nejasnost byla pro ně často výhodná, i s jejich malým zájmem na obnově zdravé krajiny bez nadměrných honů. V současné době masivní finanční i politické podpory předcházení „klimatické změně“ očekáváme, že se takový odpor bude eliminovat. Masivně bude možné zapojit také prostředky z OP Životní prostředí včetně plateb za nákup pozemků pro ekologická opatření (v řadě katastrů obce mají nedostatek pozemků na výměnu).

Příslušné projekty však musí být pro oba OP dobře připraveny, což je ze strany samotných venkovských obcí velmi obtížné. Obce ani nemají velkou motivaci vzít na sebe náročné finanční projekty, a to i s poukazem na to, že obdobné projekty v sousedních zemích (Bavorsko, Sasko, Rakousko) odborně připravují a inženýrsky zajišťují tamější „pozemkové úřady“ (v Bavorsku jsou to úřady pro rozvoj venkova).

Náměty SPOV ČR pro anketu „12 problémů českého venkova“ na NKV 2019 v Teplé

II. Život na venkově

Moderátor: Mgr. Miloslav Oliva, předseda Krajského sdružení MAS Středočeského kraje

II. 1. Řešit obnovu center venkovských měst a obcí.

Odpovídá to nejen politickému cíli 5 Evropské komise, ale i dosavadní praxi v ČR a také v sousedních zemích – viz vystoupení předsedy Evropské pracovní společnosti pro rozvoj venkova a obnovu vesnice a bývalého hejtmana Dolního Rakouska Erwina Prölla na NKV 2018 ve Strážnici. Zdůraznění obnovy center obcí, v Rakousku, Bavorsku i Sasku je považované zejména u malých měst za naprosto prioritní.

Pokud jde o obnovu center, odkazujeme na, ze strany Ministerstva kultury ČR, měst a obcí komunitně připravené, avšak dosud málo finančně zajištěné programy: Program regenerace městských památkových rezervací a zón (usnesení vlády č. 209 ze dne 25. března 1992) a Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny.

Připomínáme, že realizace těchto programů rozšíří i možnosti pracovních příležitostí (ať už stavební povahy nebo při provozu oživených center) či přístupného bydlení – přesah do sociální oblasti, obnovy zeleně nebo využití netradičních zdrojů energie na střeších vhodných objektů – přesah do „klimatické změny“. Důležité je, že podporu je možné nastavit tak, aby se týkala nejen obnovy a využití památek, ale i podinvestované technické infrastruktury, veřejných prostranství nebo parkovacích objektů, které přispějí k životu v centrech venkovských měst a obcí.

II. 2. Analyzovat a řešit plošné pokrytí vysokorychlostním internetem na území působnosti místních akčních skupin nebo na jiné obdobné mikroregionální úrovni.

Známý, stále diskutovaný, námět vybízí k řešení problematiky vysokorychlostního internetu také na úrovni MAS/mikroregionů. MPO, do jehož věcné gesce tato problematika patří, dříve nebo později musí přistoupit k potřebné analýze i na této úrovni s cílem v reálném čase pokrýt mezery, které se mohou zdát celostátně nezajímavé, ale pro venkov může být jejich pokrytí klíčové.

Náměty SPOV ČR pro anketu „12 problémů českého venkova“ na NKV 2019 v Teplé

III. Sociální zemědělství

Moderátor: Mgr. Bc. Eliška Hudcová, členka Tematické pracovní skupiny Sociální zemědělství při Celostátní síti pro venkov ČR

III. 1. Podporovat veřejně prospěšné práce, vytvářející pracovní příležitosti.

V tomto roce se výrazně snížila podpora tzv. VPP (veřejně prospěšné práce), realizovaná obcemi a některými neziskovými organizacemi (např. organizacemi ochránců přírody). To zřejmě souviselo s nízkou nezaměstnaností a přehodnocováním objemu prostředků, které budou pro tento účel státem vynakládány. Většina obcí však tento nástroj pro své občany, zejména řešení sociálně vyloučených, efektivně využívala.

III. 2. Podporovat vznik sociálních podniků.

Jde o náročnější formu řešení zaměstnávání zdravotně postižených a sociálně vyloučených. Zatímco podpora zdravotně postižených touto formou se v ČR rozšiřuje a dává i podnikatelům potřebné záruky dalšího pokračování, u sociálně vyloučených je takových podniků (v tomto období 2014-2020 podporovaných z OP Zaměstnanost) jen několik. Doporučujeme v této podpoře pokračovat a to nejen v zemědělství. Ukazuje se, že by bylo pro celou společnost efektivní a výhodné spojovat ji s dalším vzděláváním, zejména nevyučených mladistvých a přísného postihu tzv. „černé práce“.

Náměty SPOV ČR pro anketu „12 problémů českého venkova“ na NKV 2019 v Teplé

IV. Mezinárodní spolupráce (nejen s Německem)

Moderátor: Ing. Miroslav Makovička, MAS Sokolovsko

IV. 1. Zpracovat ve spolupráci s vybranými zeměmi střední Evropy srovnávací studii, zaměřenou na vývoj osídlení, obyvatelstva, rodiny, zaměstnanosti, hrubého domácího produktu, příjmů na hlavu a koupěschopnosti v místních akčních skupinách (mikroregionech), systém státní správy a samosprávy a podíl obcí na rozpočtovém určení daní.

Tento námět vznikl částečně jako reakce na vymezování ohrožených regionů Ministerstvem pro místní rozvoj v rámci Strategie regionálního rozvoje na úrovni působnosti úřadů obcí s rozšířenou působností (ORP), kde byly použity ukazatele (a) intenzity bytové výstavby, (b) hrubé míry celkového přírůstku, (c) indexu stáří, (d) podílu nezaměstnaných osob a (e) intenzity podnikatelské aktivity.

Vyhodnocení příjmů na hlavu, které dobře koreluje s HDP, ministerstvo zatím nepoužilo s poukazem na nedostupnost údajů. V průběhu roku se však ukázalo, že vhodná data se dají získat od České správy sociálního zabezpečení, a že s nimi již pracuje Liberecká univerzita. SPOV ČR by mohl výše uvedenou srovnávací studii zpracovat vlastními silami společně s pracovišti vysokých škol, které o to budou mít zájem. Pokusí se také získat podporu dotčených ministerstev nebo ze zdrojů Evropské unie.

Využije k tomu i členství ČR v Evropské pracovní společnosti pro rozvoj venkova a obnovy vesnice se sídlem ve Vídni, kde požádá o spolupráci představitele ministerstev sousedních zemí, která mají v gesci tuto problematiku: Bavorsko (co do velikosti zhruba stejné jako Česká republika), Sasko, Slovensko, Maďarsko a Polsko - Opolské vojvodství (obdobně jako ČR tyto země prošly socialistickým systémem), Dolní Rakousko (stálo u zrodu českého národního Programu obnovy venkova), Jižní Tyrolsko (převážně německy mluvící země v severní Itálii je známá vysokým podílem obcí na sdílení daní a akční regionální politikou).

IV. 2. Uspořádat mezinárodní konferenci o rodině a její roli v obecní pospolitosti.

Na konferenci SPOV ČR „Rodina v souvislostech“ 2. dubna 2019 v Senátu Parlamentu ČR vznikl námět na uspořádání mezinárodní konference o rodině. Ani pro to nemáme k dispozici vhodná mezinárodní srovnání (např. porodnosti, rozvodovosti atp.). Proto navazujeme námět uspořádání konference na výsledky výše uvedené srovnávací studie střeoevropských zemí.

Náměty SPOV ČR pro anketu „12 problémů českého venkova“ na NKV 2019 v Teplé

V. CLLD/Leader – zpět ke kořenům

Moderátor: Ing. František Winter, emeritní předseda NS MAS ČR, předseda ČMSZP

V. 1. Posílit objem prostředků z EU, poskytovaných z jednotlivých operačních programů místním akčním skupinám tak, aby jejich celkový objem činil třetinu z celkového objemu podpory z Evropských fondů s výjimkou Programu rozvoje venkova.

Jedním z výsledků ankety „12 problémů českého venkova“ na Národní konferenci Venkov 2018 ve Strážnici bylo:

„11. V dohodě o partnerství 2020+ razantně zvýšit objem peněz pro CLLD včetně měst do 25 tisíc obyvatel (území MAS zaujímají 89 % území republiky s 56 % jejího obyvatelstva)“.

Pokud by byly za základ nového rozdělení prostředků vzat např. jen počet obyvatel, měl by takový podíl dosáhnout více než polovinu disponibilních prostředků. Ministerstva však preferují resortní linii a nechť se v rámci jednotlivých operačních programů vzdát rozhodování o většině dotací, proto navrhuje reálnější posílení objemu, poskytovaných prostřednictvím místních akčních skupin a to na třetinu disponibilních prostředků. Zhruba další třetina by byla rezervována pro ITI měst a poslední třetina pro ostatní dotace. Takové rozdělení by podle dosavadních diskusí mezi územními partnery doporučovala také Národní síť místních akčních skupin.

Výjimkou je Program rozvoje venkova, postavený na odlišné metodice i předmětu podpor, který zatím počítá s podporou projektů, poskytovaných prostřednictvím místních akčních skupin ve výši dosavadních 5 % prostředků tohoto programu.

V. 2. Podporovat malé a střední podnikání na venkově.

V období 2014-2020 nebyly místní akční skupiny do této podpory (s výjimkou podpory podnikání v rámci Programu rozvoje venkova) vůbec zapojeny. V tomto směru byla i aktivita MPO a jím řízených organizací (např. Czechinvest) směrem k venkovu omezena jen na větší města nebo průmyslové zóny. Dosavadní jednání s MPO naznačují, že se dosavadní negativní přístup ministerstva k venkovu mění. To by mělo podpořit navrhované opatření, které – bude-li zahrnuto do závěrů konference – posílí náš mandát s MPO o podpoře malého a středního podnikání na venkově v letech 2021-2027 dále jednat.